

KÖKTÜRK Erol, "Su Sorunu ve Geleceğimiz", *Today's Metropol Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 5, Temmuz 2007.

METROPOL KENT KÜLTÜRÜ ve YÖNETİMİ DERGİSİ
-FORUM-

SU ve GELECEĞİMİZ
(03.07.2007)

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bu toplantıya zaman ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz. 4. katılımcımız sayın Hasan Fehmi Mani'nin katılamayacağından, ne yazık ki yarım saat önce haberim oldu.

Önemli bir konuyu dergimiz ele almak istedik sizlerle, "su" konusunu. Su, yaşamımızla ilgili temel bir öge. Bu tartışmada suyun, deyim yerindeyse iki patronunun, DSİ XIV. Bölge Müdürü sayın A. Cüneyt GEREK ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSKİ Genel Müdürü sayın Mevlüt VURAL ile hem dünya ölçeğinde, hem ülkemiz ölçeğinde bu sorunları izleyen bir sivil toplum kuruluşunun Türkiye Genel Müdürü Dr. Filiz DEMİRAYAK'ın katkılarını alacağız.

Filiz Hanım, sizin Türkiye Genel Müdürlüğünü yapmakta olduğunuz Doğal Hayatı Koruma Vakfının hem küresel ölçekte, hem de yerel ölçeklerde birçok konuyla yakından ilgilendiğini görüyoruz, izliyoruz. Su konusu da sizin son zamanlarda özellikle ağırlık verdiğiniz konuların başında geliyor. Bu konu bugünün sorunu değil. Bir tarihselliği var. Nereden buraya geldik ve şu anda bu su sorununun hangi noktayı? Hem küresel pencereden, hem ulusal pencereden bakarsak, nasıl bir değerlendirme yapabilirsiniz?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK (Doğal Hayatı Koruma Vakfı Türkiye Genel Müdürü) - Dünya suyla kaplı bir gezegen. Bunun önemli bir kısmı, yani yüzde 96'dan fazlası tuzlu su, geriye kalan yüzde 4'ün yüzde 70'e yakını buzullar ve buz kütleleri içerisinde hapsolmuş vaziyette. O kalan yüzde 4'ün yüzde 30'u yeraltı suyu. Dolayısıyla, bir kısmı da nehirler, göller gibi sınırlı yüzey tatlı su kaynakları ve bu da yüzde 1'den azını oluşturuyor. Yani dünyada kullanılabilir su miktarı, tatlı su kaynağı olarak kullanılabilir olan su miktarı son derece az. Aynı şey Türkiye için de geçerli. Dünyada su kaynakları çok iyi kullanılmış değil. Dünyada büyük bir nüfus artışı var ve suya talep çok fazla. Su, çoğaltılabilen bir meta değil. Örnek verirsek, dünyada sulak alanların yüzde 50'si kurutulmuş. Göllerin ve akarsuların önemli bir kısmı ya büyük su yapıları ya da kirlilik, özellikle de endüstriyel kirlilikten dolayı zor durumda, kötü durumda.

Türkiye'ye döndüğünüzde, son 40 yılda üç Van Gölü büyüklüğünde sulak alan kurutulmuş. Bu sulak alanlarda su seviyesi çeşitli kurak dönemlerde bitiyor, doğal bir kendi döngüsü var. Bir de tabii ki, Türkiye'de tarım alanları büyüyor. Dünyada da böyle. Nüfus artışı, beslenme ihtiyacı karşısında tarım alanları büyüyor ve tarım alanları açılıyor, daha çok da sulu tarım yapılmak isteniyor. Bunun sonucunda da tabii ki, var olan su kaynaklarından su temini şeklinde ya da arazi açılması şeklinde birtakım adımlar atılıyor, Türkiye'de de birtakım adımlar atılmış. Amik Ovası'nın kurutulması tarımsal nedenle olan bir kurutulmuş aslında. Öte yandan bütün dünyada orman alanları azalıyor; yani su kaynakları ve özellikle metropollerin etrafındaki orman alanları oradaki mikro-klimayı düzenlemek ve su kaynaklarının beslenebilmesi için son derece önemli. Orman alanları da azalıyor.

Tabii, suyun yönetimiyle ilgili bütün dünyada ve Türkiye'de de sorunlar var. Su yönetimiyle ilgili belki de birçok mevzuat var elimizde; fakat Türkiye'de su yönetimiyle ilgili de bir çok başlık, zaman

zaman da yetki ve sorumlulukların çatışması gibi konularla da karşı karşıya kalabiliyoruz. Temel sorunlardan biri çok başlılık. Mesela, suyla ilgili bir konu olduğunda hemen DSİ gelir akla; fakat sudan sorumlu, mevzuatla belirlenmiş 14-16 arası kurum ve kuruluş var.

Bir de işin sanayi boyutu var. Küresel ve Türkiye anlamında bir resim çiziyorsak başlıklar halinde, endüstriyel kullanım ve arıtma boyutu var. Türkiye'de bugün atık su bırakılmayan bir akarsu veya göl bilmiyorum. Bu, kısmen evsel atık olabilir, kısmen sanayi atıkları olabilir. Bir de yeraltı suyu sorununuz var. Başta tarım ve sanayi olmak üzere, yeraltı suyunun son derece yoğun bir kullanımı var. Oysaki, özellikle küresel ısınma ve nükleer kirlilik gibi büyük volümlü ve bazen sizin kontrolünüzde olmayan sorunlar karşısında yeraltı suları çok önemli rezerv sular. Örnek vereceğim. Mesela, Konya havzasında 50 bin kuyu var; bunun yüzde 50'sinin kaçak olduğu resmi kurumlarca da kabul ediliyor. Yasadışı yeraltı suyu kullanımı söz konusu. Bu, sanayide de böyle... Bir barajda su bittiği zaman, hemen “Şu kadar daha yeni kuyu açalım” deniliyor.

Ankara Belediyesinin son açıklaması biraz bana şaşırtıcı gelmişti. Örneğin, bir su tasarrufuna gidilen dönemde bile hemen park-bahçelerin yeraltı suyuna yönelmesi... Yani kuyu suyunun bizde pek değeri yoktur. Yolu yıkıyordur adam, “Su az kardeşim” dersin, “Abla, kuyu suyu” der. Ya da benzincilerde araba duşları akar, “Yahu, günah, bu su akıyor” dersin, “Abla, kuyu suyu” derler. Böyle bir sorununuz var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Gelişmiş ülkelerde, suyun kullanımı şöyle dağılıyor: Tarımda yüzde 39, sanayide yüzde 46, içme ve kullanma yüzde 15. Bizim ülkemizde su yüzde 72 oranında tarımda kullanılıyor. Bu, tercihler konusunda bir yanlıştan mı kaynaklanıyor, tarım kültürümüzü gözden mi geçirmeliyiz? Örneğin, şekerpancarından vaz mı geçmeliyiz?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Avrupa ülkelerinde yüzde 80'i ya da 50'si sanayiye gidiyor diye, Türkiye'de de birebir olmayacak. Türkiye bir tarım ülkesi, suyun yüzde 70'i tarımda da kullanılabilir. Onu nasıl kullandığımız çok önemli. Suyun yüzde 70'ini tarımda kullanırken, o yüzde 70 suyun yüzde 80'ini vahşi sulama yöntemleriyle kullanıyor ve daha çok da suya aç ürünler, sübvansede edilen ürünler için kullanıyorsanız, bunun üzerinde düşünmek gerekir.

Su, aslında bütün yaşamsal bütünlüğümüzün ve her sektörde, her alanda hayatımızın içinde. Benim gözlemim, Vakıf olarak da gözlemimiz, Türkiye'de bir şeyler değişiyor. Tabii ki, sulak alanların yönetimi de değişiyor, sulama anlayışları da değişiyor; fakat su çok daha büyük bir hızla yok oluyor. Bu dönüşümleri daha nasıl yapabileceğiz? Konuşmalıyız...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Devlet Su İşleri gibi büyük bir kuruluşun önemli bir Bölgesinin Müdürüsünüz. Türkiye nüfusunun yaklaşık 1/4'üne hitap ediyorsunuz, Köroğlu Dağları'ndan Avrupa sınırına kadar bir coğrafyaya hitap ediyorsunuz. Hem merkezi anlamda, hem bu bölge anlamında baktığımız zaman, siz tabloyu nasıl okuyorsunuz? Sizin pencerenizden nasıl görünüyor sorun?

A. CÜNEYT GEREK (DSİ XIV. Bölge Müdürü) - Türkiye'nin geneline baktığımız zaman, Türkiye, yarı kurak dediğimiz bir iklim kuşağında bulunuyor. Atlas Okyanusu'ndan gelen bulutlar bize yılda 501 milyar metreküp su bırakıyor. Bu 501 milyar metreküp suyun sadece 186 milyar metreküpü akışa geçiyor, diğer kısmı buharlaşıyor ya da derine sızıyor. 186 milyar metreküp suyun da 120 veya 130 milyar metreküp civarındaki bir bölümü kullanılabilir bölüme bulunuyor. Yağış dağılımına baktığımız zaman ise, bu 501 milyar metreküp su, Türkiye'nin bölgelerine eşit olarak düşmüyor. İstanbul'u örnek olarak alırsak, 716-720 milimetre. İstanbul'un da kuzeyi ve güneyi arasında çok büyük fark vardır yıllık yağış toplamı bakımından. Ancak Avrupa'da 650 veya 700 milimetrelik yağış yılın 12 ayında eşit olarak düşüyor, İstanbul'da ise 4 ayda düşüyor. Küresel ısınma dediğimiz olaylarla da durak periyotlar daha da fazla açılıyor, kapanıyor. En büyük sorununuz bu. Kısa zamanda bir boşalma olduğu zaman çok büyük taşkınlar meydana geliyor; ama öbür taşkına kadar geçen sürede de çok büyük bir kurak periyot ortaya çıkıyor. Ne yapmamız lazım? Bizim burada yapabileceğimiz, su kaynaklarını geliştirmek istiyorsak, kısa zamanda düşen yağışları depolamamız lazım. “Avrupa dahil

olmak üzere, yurtdışından gelen teşviklerle Türkiye'de baraj yapılmasını, su kaynakları geliştirilmesini” gibi kampanyalara rağmen, biz her şeye rağmen, Devlet Su İşleri olarak su kaynaklarımızı geliştireceğiz. Buna kesin kararlıyız, barajlarımızı da yapacağız.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bizim ülkemize düşen yağışların yüzde 65'i akıp gidiyor. Yani bunları depolayamıyoruz, tutamıyoruz. Bu büyük bir sorun.

A. CÜNEYT GEREK - Kayboluyor, durduğu yerde buharlaşıyor. İstanbul'dan örnek vereyim. Bir banka mevduat hesabı gibi düşünebiliriz. Şu an kalan suyumuz 305 milyon metreküp. Elimizde geçen seneden su olmasaydı durum daha kötü olurdu. Biz geçen seneki mevduat hesabını kullanıyoruz. Devlet Su İşleri dört sektörde hizmet veriyor; birincisi tarım sektörü, ikincisi enerji sektörü, üçüncüsü hizmet sektörü, dördüncü sektörümüz ise çevre sektörü. Tarım sektöründe, hem sulama, hem de zararlı suların uzaklaştırılması, drenaj dediğimiz bir çalışmamız vardı. Yani sulamadan daha önemlisi drenaj. Evet, vahşi sulamalar en büyük sorun.

Filiz Hanım, sulak alanların azalmasından bahsetti. Sulak alanlar neden bu hale geldi? Tabii, vatandaşlara tek yönden, tek pencereden bazı şeyleri söyleyince, “Vay, hain DSİ, suları kuruttu” filan deniliyor. Bazı hatalar da yapılmadı değil; yani tarımın gelişmesi için ve tarımsal maksatlı olarak münferit birkaç kurutma yapıldı. Bunlardan bir tanesi Amik Ovası, bir tanesi benim en iyi bildiğim ve karşı çıktığım Simav Gölü'nün kurutulması. Kurutmanın ardından sulak alanlar belli bir süre tarımsal olarak belli bir fayda verdikten sonra artık toprak da verimini kaybediyor ve eski haline dönemiyor.

Şunu da ifade edeyim: Bildiğim kadarıyla, bitkinin belli bir dönem büyüme süresince suya ihtiyacı var. Bu büyüme süreci bahar aylarına denk geliyor; nisan, mayıs, haziran aylarında. Tabii ki, bitki de bir canlı olduğuna göre, bitkinin de suya ihtiyacı var. Sulama yapmayınca, bu bitki nasıl büyüyecek? O zaman, hiç ağaç filan ekmeyelim! Çünkü kışın akan bir suyun bu bitkiye faydası yok. Büyüme zamanında bitkinin suya ihtiyacı var. Bu suyu verirken de, şu anda Devlet Su İşleri olarak yeni metotlar geliştiriyoruz 4-5 senedir, ağırlıklı olarak kapalı sistem sulama. Buna GAP'ın bazı bölgelerinde başladık.

Hidroelektrik potansiyelinin ağırlık merkezi, Sivas'ın biraz doğusudur; tüketimin ağırlık merkezi ise İzmit'le Adapazarı arasında bir noktadır. İkisinin arasını ölçtüğümüz zaman 1770 km. Ne yapıyoruz; 1770 km oradaki elektriği buraya taşıyoruz. Aynı şekilde suyun olduğu yer var, ihtiyacın olduğu yer var. Bir mühendislik hesabı kitabı yapılır, fizibilitesi yapılır... Bunların hepsinin raporları Devlet Su İşleri'nde vardır.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Doğal Hayatı Koruma Vakfının duruşu bir şeye karşı çıkmak filan değil. Biz burada sivil toplum, yetkili ve sorumlu devlet organları ve doğal kaynaklarımızla ilgili bazı ortak akıllar üretmek zorundayız. Sizin söylediğiniz bazı görüşlerinizi paylaşıyoruz. Ama bazılarını da eleştiriyoruz. 25 yıl önce planlanmış ama uygulamaya geçmemiş bir proje üzerine yeniden düşünmeliyiz. 25 yılda çok şey değişti. Bunu bütün dünya söylüyor. Biz, dünya söyledi diye de söylemiyoruz. İlisu, bizim özel bir güvenlik konumuzdur ve yapılması gerekiyorsa yapılır; ama genellemeler yaparak konuşamayız. Eleştiri yaparken DSİ'ye bir saldırı da yok benim tarafımdan. Şeffaflık, insanlara kaynağı nasıl kullandığını anlatma, analizler, maliyetler... Bilmek her şey demektir ve bilen bir toplum ancak suyla ilgili ve küresel ısınmayla ilgili, devletiyle, yerel yönetimiyle tek bir vücut gibi hareket edebilir. Bu, tek başına kimsenin yapabileceği bir iş değil. Yani bu çerçevede olursa, sorunlara daha ortak akıl üretme yolunda arayışımız olabilir diye de bir inancımı ifade etme ihtiyacı duydum.

Bugün Devlet Su İşleri, 26 su havzası vardır, havzadan konuşur, artık entegre havza yönetimini konuşabiliyor, uluslararası toplantılara ev sahipliği ediyor. Türkiye'nin sınır aşan sularla ilgili bazı çekinceleri var... Bunları konuşmaya başlarsak, konuştuğumuzda, DSİ ile ortak akılla konuştuğumuz ortaya çıkar.

Ama Devlet Su İşleri'ni tenzih ederek söylüyorum; Türk siyasetçisi, sağ, sol, orta, fark etmez, hepsinin birden bütün Anadolu'nun geçmişinde siyasi iradesini ve otoritesini kısa dönem rantlar üzerine kurduğunu da tespit edeceğiz. Zaman zaman DSİ de, kamu kurumları da, plancı kurumlarda siyasetin bu baskısından ötürü birçok projede, planda değişiklik yapmışlardır. Bunlar bilinmeyen şeyler değildir. Bugün hala tarım alanları açarız, ama o tarım alanlarında tahsislerimize baktığımızda yanlışları görürüz. Amik'ten ne öğrenmişizdir? Politika, siyaset ve hükümetten bahsediyorum ben.

Tabii baraj yapacağız; ama 1960'lardaki planlarımızı bugünün küresel ısınma, su, sosyoekonomik durumları karşısında "Gerçekten gerekli mi?" diye sorarak gözden geçirmemiz gerekiyor. Dünya Barajlar Komisyonunun Dünya Bankasıyla yaptığı bir çalışma var ve orada bunu söylüyor, "Gerçekten gerekli mi diye sormak lazım" diyor. Ama bunun cevabını verecek olan Avrupalı değildir, "İlisu yapılsın mı, yapılmasın mı?" sorusunun cevabını Türkiye Cumhuriyeti verecektir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Siz, geçenlerde Yalçın Bayer'e bir röportaj verdiniz. Orada, "İstanbul'da göğü yaramam" diye bir isyan noktasına gelmişsiniz. 2.5 ay önce göreve geldiğinizde nasıl bir sorunla karşılaştınız, ne kadar büyük bir sorunla? Yükünüz de arttı bu arada. Büyükşehir Yasasının iki kentte kent sınırlarına yaslanmasıyla birlikte müşteri sayısı, abone sayısı arttı, sorun büyüdü. Nasıl bir tabloyla karşı karşıyasınız?

MEVLÜT VURAL (İSKİ Genel Müdürü) - Bazı konuları söylemek mecburiyetindeyim. İSKİ Genel Müdürlüğü, su temin eden ve temin ettiği suyun, görevli bulunduğu İstanbul halkına sağlıklı bir şekilde dağıtımını yapan ve dağıttığı suların atıklarını da toparlayıp, kurallara uygun şekilde arıtıp belli mecralara veren bir kuruluş. İSKİ'nin daha önceden başlayıp bugün de devam eden bir konsepti var. Bu konsept içinde, 1994 yılında o günkü idareciler bir tespitte bulunmuşlar, "İSKİ'nin İstanbul'a su veren kaynakları yeterli değil; kaynakların artırılması lazım" demişler. 5216 sayılı Yasayla İstanbul'da İSKİ'nin hizmet etmiş olduğu sınırlar birdenbire 3.5 kat arttı; yani İzmit'ten başlayıp Tekirdağ'a, Kırklareli'ne süren o bölgede yaşayan mahallelerin hepsinin içme suyunu karşılayan bir birim haline geldi.

İSKİ, o konseptte, mevcut suların yeteceği kanaatiyle, yeni su kaynakları getirmekle âlâkalı bir çalışma yapmadı, yapamadı. İster ekonomik nedenlerle deyin, ister başka bir şey, adına ne dersiniz deyin, ama böyle bir hadise yaşandı. Ama bunun bu şekilde yaşanmasının ardından hep küresel ısınma... Tabii bu, Türkiye'yi de etkiliyor, dünyayı da etkiliyor, İstanbul'umuzu da etkiliyor. Bu sıkıntıların altından kalkabilmek için, İSKİ bazı tedbirleri alabilmeli diye düşünüyorum.

İSKİ'nin 1994'lerde abone sayısı sanırım 1 milyonlardaydı, bugün İSKİ'nin abone sayısı 4 milyonu geçti ve her gün de artıyor. Her yıl İstanbul'a yeni bir Erzincan, yeni bir Sivas, yeni bir Erzurum ekleniyor. Demek ki, sizin ihtiyaçlarınız devamlı artıyor. Su medeniyettir. Bu suyu ne derece kullanıyorsanız, medeniyetten de o derece istifade ediyorsunuz demektir. Bizim görevimiz, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmak. Atatürk'ün de bahsettiği, ulusuna direktif verdiği doğrultularda, bizim de halkımızı o müreffeh seviyeye ulaştırabilmek için, kişi başına düşen su miktarını devamlı arttırmamız lazım.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Verilerde, "Bir kentte günlük ölçü 150 metreküptür" deniliyor. İstanbul ne kadar kullanabiliyor şu anda?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - 111 gibi de, gelişmiş ülkelerde bu miktar 800'lere kadar değişiyor.

MEVLÜT VURAL - Amerika'da 500 metreküp, kişi başına. Ama Türkiye'de, örneğin, Şile'nin bir köyünde 60. İstanbul Taksim'de oturan vatandaşımız eğer 500 litre harcayorsa, Kartal'ın bir mahallesinde oturan vatandaşımız o denli suyu harcayamıyor. Harcadığını düşünün, onun ekonomik seviyesi ona uygun değil. Gerçi İSKİ şu anda İstanbul'daki abonelerine yine dünyada en ucuz suyu veren bir kuruluş. Tahlil neticeleri öyledir. Bugün bizim laboratuvarlarımız akredite olmuştur. Dünya

standartlarının üstünde bir su kalitesine sahibiz. İyinin daha iyisi vardır, kötünün de daha kötüsü vardır. İyinin daha iyisine ulaşabilmek için, İSKİ olarak, her türlü tedbiri almanın gayreti içindeyiz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Orada merak ettiğim noktalardan biri şu: Suyun size maliyeti ne? Satışının ucuz olduğunu söylüyorsunuz. Maliyetle satışı karşılaştırdığımız zaman, sübvansane mi ediyorsunuz, yoksa karşılıyor mu?

MEVLÜT VURAL - Hayır, sübvansane etmiyoruz. Su kaynaklarının çeşitlendirilmesi lazım. İstanbul'un su kaynakları yerüstü sularıdır. Yani eğer belli bir depolama yapmazsanız, bugünkü kuraklıkta sularınızın ne hale geldiğini görürsünüz. Geçen sene bizim barajlarımızdaki doluluk oranı, bugünkü tarihlerde yüzde 86 civarlarındayken, bugün yüzde 35'lere geldi. Demek ki, benim barajlarımda geçen yıl bu tarihlerde yaklaşık 650-700 milyon metreküp suyum vardı. Yani şu anda vatandaşlarımıza her gün bas bas bağıyoruz, "Aman, musluklarınızdan su yerine hava gelmesini istemiyorsanız, lütfen tasarruf edin" diyoruz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bu durum, sizi telaşlandırıyor mu?

MEVLÜT VURAL - Elbette telaşlandırıyor. Bu sebeple elimizdeki mevcut kaynakları en iyi şekilde kullanabilmek, bunun altlığını oluşturmak ve ileriye öngörmek lazım. Yani 2040 yılında, 2050 yılında projeksiyonunuz nedir?

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - İSKİ'de böyle bir strateji var mı?

MEVLÜT VURAL - Elbette ki İSKİ, stratejisini o anlamda belirlemiş. Zaman zaman da birçok ağızdan dinlemiş olabilirsiniz, televizyonlarda duymuş olabilirsiniz; 2040'a kadar su yeter düşüncesi vardı, projeksiyon o şekilde dizayn edilmişti. Hakikaten de, eğer 5216 sayılı Yasa çıkmasaydı, İstanbul sınırları içinde su yeterdi, hiç de sıkıntı çekilmezdi. İstanbul'da şebekemi 1994 yılından başlayıp bugünkü yıllara kadar yaklaşık 1000 km'lik bir alanın tamamını fondüktil boruyla değiştirmişim. Bunun anlamı şu: Bu borular sağlıklı ve de kolay kolay su kaçağı olmayan borular. Bu vesileyle kaçağınızı belli boyutlara kadar indirebilmişsiniz. Dün köy olan, bugün de mahalle haline gelen yerlerde kaçak oranım yüzde 70'lere kadar çıkıyor... Çünkü adam bostan suluyor, tarlasını suluyor. Bunun tedbirini almanız lazım. Ama Taksim'de benim su kaçağım yüzde 5'lere kadar düşmüş durumda. Çok az, dünya standartlarının da altında.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - 2040 stratejisinde sizin güvendiğiniz proje MELEN Projesi mi?

MEVLÜT VURAL - Tabii, bu da onların içinde. Yalnız MELEN Projesi değil; Istanca var... Bir bölgede eğer siz suyun başındaysanız, tek alternatifli olmayacaksınız, suda birçok alternatifinizi kullanacaksınız. Bundan bir hafta önce Fransa'daydım, Paris'te. Oradaki su idaresine, "Siz su kaynaklarınızı nereden karşılıyorsunuz?" diye sorduğumda, bana şunu söyledi: "Üç kaynaktan istifade ediyoruz. İki tane nehrimiz var, bir de yeraltı sularımız. Yani 1/3'ünü bir nehirden, 1/3'ünü bir nehirden, 1/3'ünü de yeraltı sularından." Yeraltı suları önemli bir kaynaktır, çok çok önemli bir kaynaktır.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - İstanbul'da yeraltı sularından yararlanma yüzde 5 dolayında. Bunu kaça çıkarmayı hedefliyorsunuz?

MEVLÜT VURAL - Göreve geldikten bu yana yaklaşık 100-150 litre/saniye istifade etmeye başladım yeraltı sularından. Bu miktarın tamamı şu anda 600 litre/saniye. Bunu 1000'e kadar çıkarmayı düşünüyorum. O seviyelere çıkardığımda, mesela Büyükçekmece Gölü'ndeki su alma kapasitem aşağı düşecek. Çünkü hava rejimi bu şekilde giderse, Büyükçekmece Gölü'ndeki su, ekim ayının sonu itibarıyla bitme noktasına geliyor, bitiyor.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Yeraltı suyu kullanılmayacak diye bir şey yok; ama bu yeraltı sularını çok önemli rezerv olarak tutmak, çok iyi yönetmek, damla damla kullanmak gibi de şeyler söyleniyor. Çünkü yüzey sularının kuraklıktan birinci derece etkileniyor olması, yeraltı sularını acil durumlar ve krizler için rezerv haline de getiriyor. Herhalde katılıyorsunuzdur buna.

MEVLÜT VURAL - Elbette, sizlerin önerileri, sizlerin bilgileri bizler için oldukça önem taşıyor. Ben, STK'lara karşı olan bir insan değilim. Sizler bizim görmediğimiz bazı şeyleri görebilecek durumdasınız. Olumlu olduğu takdirde, bizim ufkumuzu genişleten, bize yardımcı olan noktada olduğu takdirde, biz her zaman sizlerine önerilerine açığız. Dediğiniz çok doğru. Türkiye'de su rejiminin yeterli miktarda kontrollü bir şekilde kullanıldığını söylemek zor. Bunu kabullenmemiz lazım.

Bundan bir ay önce İsrail'e gittim. Bunlar turistik seyahat değil; acaba elin oğlu ne yapıyor, bunu öğrenmek için. Oradaki su miktarına çok ihtiyaçları var onların. Adamların arazileri bize nazaran çok küçük, ama orada adamların çok güzel bir sistem kurduklarını gördüm. Nasıl? Su rejimi dedik ya, dağa taş, köye, kente, her tarafa denizden aldıkları suyu şebeke yaparak her tarafa verecek duruma getirmişler. İki kaynakları var; bir deniz, bir de göl. Göl her an için bitebiliyor; ama denizden aldıkları günlük yaklaşık 400 bin metreküp bir debiyle, İsrail'in o çöllerini vaha haline getirmişler ve bunu kullanıyorlar, hem de en son teknolojiyi kullanarak yapıyorlar bunu. Bu, İstanbul için niye olmasın, İstanbul bunu niye yapamasın, Türkiye bunu niye yapamasın? Türkiye'nin birçok akarsuları var, boşa giden suları var. Sonsuz hiçbir kaynak yoktur, ama "Kolay kolay sonu gelmeyecek denizden niye istifade etmeyelim" diye düşünüyorsunuz zaman zaman.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Bu deniz suyunu arıtarak, yani tuzunu alarak, arıtarak kullanılması, söylediğiniz çok doğru. Mühendislik açısından, bu konularda uzman değilim; ama pahalı projeler olarak tanımlanmış projelerdi, fakat o da değişiyor ve özellikle eğer şehirle ilgili sulama ve benzeri konularda kullanacaksanız, çok daha rantabl da bir hale geliyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Az önceki sorumuz açıklığa kavuşmadı. Deniz suyuna yönelme eşiğinde miyiz ya da hangi projeksiyonda öyle bir yönelme ortaya çıkacak?

MEVLÜT VURAL - Şu anda benim İSKİ olarak konseptim, mevcut yerüstü sularını İstanbul'a getirebilmek. Daha gelmeyen sularımız var, istifade etmediğimiz sularımız var. Mesela, MELEN... Buradan getireceğimiz su, günlük 734 bin metreküp. İstanbul'un şu anda 2 milyon metreküp su kullandığını düşünürsek, 3'te 1'ine tekabül ediyor. O da yetmeyecek.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Ne var bu havzada elimizde başka bir kaynak?

MEVLÜT VURAL - Bazı şeylerin de net olarak söylenmesini istemiyorum.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Niye ismini söylemiyorsunuz; yani özel güvenlik açısından mı?

MEVLÜT VURAL - Biraz da öyle. Çünkü Bulgaristan'la sınır olan sular. O bölge, Istanca'ya kadar gidiyor. Bunların hepsini düşünüyoruz, üzerinde çalışıyoruz. Devlet Su İşleri'yle gerçekten koordineli bir çalışma yapıyoruz. Burada hiçbir sıkıntımız yok. MELEN'in birinci aşaması bu dönemde gelmiyordu. Tabii, İstanbul bu denli bir kuraklık yaşayınca, Devlet Su İşleri'yle ortaklaşa bir hareketle, ortaklaşa çalışarak, İSKİ olarak kendilerine yaklaşık bir 90 milyon YTL her ay belli periyotlarda ödeme yaparak, o projenin 2007 Ekim ayına kadar birinci aşaması gelecek. O miktar, gelecek miktar, günlük 734 bin metreküp. Barajı tamamlandığında, o barajın hacmi 1 milyar 180 milyon metreküp.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Biraz da çözüme doğru yönelirsek eğer, sizin Vakıf olarak bir sloganınız var; "Suya doğru bakmak" diyorsunuz. Türkiye genelinde böyle bir yaklaşımla bir kampanya da başlatmış durumdasınız. Bütün bu kurumlarla işbirliği yaklaşımlarının yanı sıra, yürüttüğünüz kampanyalar, projeler var; nasıl gidiyor?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Bir kere, bir kampanya yapıyoruz ve buradaki kampanyanın amacı, insanlarda bir farkındalık yaratmak, harekete geçirmektir ki... Bu kampanyadan memnun olduğumuzu söylemeliyim... Bunu küresel ısınmayla da birleştiren ve ondan sonra da havalar biraz hızlı ısınmaya başlayınca, insanlarda bir farkındalık ve uyanış başladı. Son dönemlerde belediye başkanları ve ilgili kurumlar, Büyükşehir Belediyesi, İSKİ gibi kurumlar vatandaşla hareket etme esnekliğine ve görevine sahip kurumlar, “Suyu dikkatli kullanalım” söylemine geçtiler... Bunu da memnuniyetle karşılamak lazım.

Bizim kampanyamızın ikinci ayağını kentsel şebekelerin yenilenmesi konusu oluşturuyor. Mesela, boruların değiştirilmesi meselesi.. Bu konuda olumlu örnekler bizi mutlu ediyor...

Türkiye’de entegre havza yönetimine geçilmeli diyoruz. Bunun ilk çalışmalarına Konya havzasında başladık ve oradaki bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte çalıştık. Bir havza yönetiminin temel aşaması olan suyu yönetenler ve suyu kullananları buluşturduk Türkiye’de ilk defa. Bu çok önemli bir şey, havza yönetiminin temelini teşkil ediyor. Yani “Ben bunu böyle yönetiyorum” diyemeyeceğiniz bir şey su. Ona ait olan ve onunla yaşamı var olan bütün tarafların dikkate alınması gereken bir şey.

Konya’daki çiftçilere hibe vererek, damla sulama meselesini başlattık. Damla sulamayla ilgili fazla çalıştık, hakikaten çok yoğun çalıştık, Vakıf olarak Konya’da. Damla sulamayla, “Olmaz” dedikleri şekerpancarını suladık ve verim aldık. Bunu da çiftçi yapıyor. Avrupa Birliği proje kapsamında hibe dağıtıyoruz. Yani değişim yaratmak isterseniz, teoriden uygulamaya kadar yaratıyorsunuz. Bütün bunlar havza yönetimi konusu içinde Konya’da tartışıldı.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK – Kentlere yönelik bir şeyler söyleyebilir misiniz?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Bir kere, bir ulusal su yasası her halükarda hazırlamalıyız ve bütün tarafların bir araya geldiği bir su yasası olmalı bu. Çünkü bu bir ulusal seferberlik konusu olacak kadar herkesi ilgilendiren bir konudur. Dolayısıyla, bütüncül bakan bir ulusal su yasasına ihtiyacımız var.

Kentler için bir ortak akıl ve eylem planları oluşturmaya başlamamız gerekiyor. Suyu kullanan, sadece içme suyu temini ve arıtma meselesi değil, sanayi var. Sanayinin hiç su sorunu yokmuş gibi, sanayinin küresel ısınma sorunu yokmuş gibi, bu işin dışında kalmaz. Burada hükümetler, yerel yönetimler bir moderatör, kolaylaştırıcı rol oynayabilir. Ama bugün Marmara sanayisinin, İstanbul sanayisinin, Çorlu’daki sanayinin oturması ve konuşması gerekiyor. Önümüzdeki 40 yıl içerisinde, İstanbul’un da, Türkiye’nin de her bir bölgesinin su kullanımı ve teminiyle ilgili yeni konjonktür kapsamında stratejisi nedir? Bu bütüncüllükte bir çalışma yok. Çünkü bu stratejiler eylem planlarını da beraberinde getiriyor ve o eylem planları da tarafların görevlerini belirliyor.

Tarımsal dönüşüm şart. Burada Tarım Bakanlığına son derece önemli bir rol düşüyor. Gerek sulama tekniklerinin değişmesi, çiftçinin bilinçlendirilmesi, eğitilmesi, kuraklığa dayanıklı ve az su tüketen ürünlerin yaygınlaştırılması gerekiyor.

Deniz suyundan su alınması, bunun golf sahaları ve kentsel bazı alanların sulanması gibi, belki alt projelerle başlayıp yaygınlaştırılması şart. Büyük belediyelerden ve geliri daha yüksek belediyelerden başlamak örnek de teşkil edecektir.

Akdeniz, küresel ısınmadan en fazla etkilenecek yer ve turizm Türkiye için çok önemli. Turizm sektörü, suyun olmaması ve küresel ısınma karşısında ne yapacak, nasıl bir eylem planı yapıyor, nasıl yaşamını sürdürecektir? Bir eylem planları varsa da ben bilmiyorum. Varsa da paylaşımları gerekiyor.

Kentsel şebekelerin yenilenmesi, tabii ki insanların bilinçlendirilmesi kaçınılmaz.

Yalnız, talep sonsuz. Suda sürekli talebe cevap vermekten çok, talebi yönetme yöntemine geçmek lazım. Bunu da planla yaparsınız, imar planlarıyla.

Yine önemli bir konudan bahsetmek istiyorum İstanbul özelinde; su havzaları ve İstanbul'un etrafındaki yeşil alanlar. Ben bunu sadece bir böcek, çiçek, ekoloji meselesi kapsamında söylemiyorum. İstanbul'un su havzaları son derece değerli havzalardır, hepsinin büyük sorunları vardır. Geçtiğimiz 30 yıl içerisinde büyük tahribata uğramışlardır. Ben biliyorum ki, hızlanan bir şekilde son 15 yıl içerisinde bu havzalarda arıtma, kontrol, zaman zaman küçük çaplı yıkımlar, kaçak binaların yıkımı gibi çalışmalar da yapılıyor. Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, İstanbul'da bunu başarmak başarı oluyor. Oysa bu normal bir vazife. Ama geçmişte yapılmayıp da bu dönem yapılıncaya, bu bir başarı kategorisinde konulmak durumunda ve seviniyoruz.

Vizyona açık bir şekilde gitmek durumundayız ve İstanbul'un etrafındaki su havzalarının rehabilitasyonu gerekiyor. Bunlar çok pahalı projeler. Bir kere, İstanbul'un etrafındaki su havzalarının daha fazla yapılaşması tehlikeli... Onlara koruma statüsü mü kazandırılır, uluslararası statü mü getirilir, ne yapılır, bunlar korunur; fakat daha önemlisi yeşil alanlar. Bütün mikroklimayı düzenleyen, bütün dünyadaki metropollerin su temininde ana bileşenleri etrafındaki yeşil orman alanları olarak görülüyor. İstanbul için, sürekliliği için, küresel ısınma krizi sırasında da, şu anda olan yeşil alanlar yaşamsaldır ve mutlak suretle korunması gerekir. İstanbul'un etrafındaki yeşil alanların üzerinde yapılacak bir tartışma kalmamıştır; İstanbul kentinin yaşamını sürdürebilmesi için mutlak surette korunması gerekiyor. Benim İstanbul'la ilgili aslında en büyük önerim budur. İstanbul'un su havzalarını daha çok çalışmalıyız, daha çok yatırımla koruma altına almalıyız. Yani İstanbul'un etrafındaki su havzalarını korumak, gerçekten bu kente yapılabilecek en büyük iyiliktir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK – Bu bağlamda 3. Boğaz Köprüsü Beykoz'dan geçerse ne olur?

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Doğru bulmuyorum. Bakın, her kentin emisyon düşürmesi gerekiyor. Yani biz Kyoto'ya taraf olmazsak, düşürmeyecek miyiz emisyonlarımızı? Yüzde 73'e ulaştı Türkiye'nin emisyon sürati. İstanbul kentinin emisyonlarını düşürmesi için, dünya kentleriyle birlikte belediyelerin liderlik etmesi gerekiyor. Siz, emisyon düşürmek için, araba, taşıt, trafik vesaire bütün bunları düşünmek durumundasınız. İstanbul'un son kalan yeşil alan zonu da gittiğinde, bunun çevrecilikle filan ilgisi yok; bu, vizyonlu bir şekilde büyük bir metropolün bugünü ve yarınını düşünmekle ilgili bir konu. Bu yaşamsaldır, bunu söyleyebilirim.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Suyun yönetimi konusu, sanırım anahtar bir sözcük, çünkü bugünkü sohbetimizin içinde çok kullandık. Su sorunu, su konusu diye baktığımız zaman olaya, en önemli sözcüklerden bir tanesi bu.

A. CÜNEYT GEREK - Bazı şeyler yanlış anlaşıldıysa ifade tarzı olarak, sivil toplum kuruluşlarınca, belirtmeliyim ki ben de bir sivil toplum kuruluşuna bağlıyım.

Biz, herhangi bir su kaynağını geliştireceğimiz zaman, bir planlama raporu yaptığımız zaman, kesinlikle 10 yılı geçtikten sonra bu planlama raporunun revize edilmesi gerekir. Mesela İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümüyle ortaklaşa yaptığımız yine MELEN'le ilgili bir planlama raporu var. Çevre Entegre Havza Su Yönetim Planı. İddiayla şunu söyleyebilirim: Bir Avrupa Birliği projesi olabilecek şeyde. Yani akademik kariyere haiz 15 kişi çalışıyor bu projede. Düzce iline bağlı 4-5 tane ilçe var; bunların katı atıklarından tutun, su kirlenmesinden tutun, hidrolojik değişiminden tutun, baraja etkisi, baraja etkisinin azaltılması, barajın temiz tutulması, bu işlemler yapılırken oradaki vatandaşların mağdur edilmemesi... Mesela, vatandaşa, “Şu, şu sanayileri kurmak yasaktır” dersiniz, iş bitti. Diyoruz ki, “Sen sanayini de kur; ancak, benim suyum da kirli olmasın.” Buna ait projeler geliştiriliyor. Keşke böyle projelerden herkesin haberi olsa da... Belki bizim de bu konuda Devlet Su İşleri olarak eksikliğimiz var.

Ayrıca biz, Kuzeybatı Anadolu Su Temiz Projesi ve yeni bir proje ihalesini yaptık. Düzce, Sakarya, Kocaeli, İstanbul, Yalova, Tekirdağ, altı tane vilayeti içine alan bir proje. Genişliğe göre, belki Edirne ve Kırklareli'ne kadar uzatacağız. Entegre bir su yönetim planı projesi. Hem kalite yönünden, hem kantite yönünden...

Suyun yönetimi derken, şu anda Türkiye'de su tek elden yönetiliyor. Suyu yöneten tek kuruluş DSİ. Bahsi geçen 14 ayrı kuruluş, bunlar suyu kullananlar. Mesela İSKİ... Devlet Su İşleri İSKİ'ye suyu tahsis eder, İSKİ bu suyu kullanır.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Su yönetimi diye bir şey var ve onun altında mevzuatla görev ve yetkilerin dağıldığı bir sürü kurum var.

A. CÜNEYT GEREK - İller Bankası suyu kullanır, geliştirir; ancak, bunun için hangi su kaynağını kullanacaksa, hangi su kaynağını geliştirecekse, Devlet Su İşleri bu ilgili su kaynağını ilgili kuruluşa tahsis eder. Tahsis ederken, belli şartlarını belirler.

Yeraltı sularının her türlü kullanım yetkisi ve sahipliği Devlet Su İşleri'ne aittir. Yasal olarak, 167 sayılı Yasaya göre, Devlet Su İşleri'nden arama ve kullanma belgesi alınmadan, hiçbir kişi veya kuruluş yeraltı suyunu kullanamaz, 15 metreden daha derinde olan yeraltı suyunu kullanamaz.

Yeraltı sularıyla ilgili de bir bilgi vereyim. Yeraltı sularının hidrojeolojik yönden büyük bir kısmında büyükşehir Belediyeleriyle ve alt belediyelerle büyük bir işbirliği ve çalışma içerisindeyiz, birlikte çalışıyoruz. Ayrıca, bunun dışında, geri besleme dediğimiz, boşalmış yeraltı suyu havzalarını tekrar yeniden dolduracak projeler var elimizde. Bunlardan bir tanesi de Bakırköy havzası. Tuzlu su karışık karışmadığını çeşitli metotlarla izliyoruz. Radyoaktif izotoplarla bunu sürekli olarak izliyoruz. Burada belki bilgi ve enformasyon eksikliği var. Bunu da herkesle paylaşamıyoruz; çünkü bir şey söylediğimiz zaman yanlış yerlere çekiliyor...

Türkiye'de toplam yeraltı suyu rezervi, akışa geçen 186 milyar, şu anda Türkiye'nin kullanılabilir yeraltı suyu rezervi de 20 milyar küsurdur. Kullanılabilir derken, bizim kastettiğimiz su, hidrolojik dönüşümü olan su. Mesela, İstanbul'un yıllık yeraltı suyu potansiyeli 75 milyon metreküptür. İstanbul'da 75 milyon metreküpün üzerinde su çekilmeye başlanınca, bu sefer su seviyeleri düşmeye başlıyor. Yeraltı suyunu besleyen yüzeysel yağışlardır. 501 milyar metreküpün 20 milyar metreküpü bu döngünün içindedir. Bununla ilgili olarak, bizim Yeraltı Suyu Dairemiz, 167 sayılı yasaya göre, sadece arama ve kullanma belgesi verir, diğer şeylerine karışmaz. Bazen de hangi suyun tahsis edileceği konusunda belediyelerle beraber çalışmalarımız oluyor. Mesela, Gerede sistemi uzun vadede biteceği için, şu anda acil olan Ankara'nın durumu... İstanbul'dan daha zor ve onun için Kesikköprü Barajı'ndan çok büyük bir hızla Kızılırmak'ın suyu getiriliyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Filiz Hanım konuşmasından, ülke olarak sanki bir ulusal bütüncül su stratejisinden yoksun olduğumuzu anlıyorum. Genel Müdürüm de diyor ki, "Biz, İstanbul olarak 2040 stratejisini yapmış durumdayız." DSİ'nin stratejisi nedir?

A. CÜNEYT GEREK - Bizim stratejimiz de şudur: Daha önce 2030 yılıydı, bu 2023 yılına çekildi. 2023 yılı, Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yılı. Cumhuriyetin 100. yılında tüm su kaynaklarının, şu anda yüzde 36 ve 40'larda olan su kaynaklarının geliştirme oranını yüzdeyüze çekmek, bizim vizyonumuz da bu. Bütçesel olarak tabii ki kimse bunu olanaklı görmez; ancak, çeşitli modeller geliştirildi. Son iki yılda özel sektöre tahsis edilen hidrolik potansiyel, Atatürk, Karakaya ve Keban barajlarının toplamının kurulu gücünden daha yüksek. Aynı şekilde, kredili şeylerle içme suyu, sulamalarda yeni sistemlerin geliştirilmesi...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Siyasetin bu kadar çok değiştiği bir Türkiye ortamında DSİ'nin bu hedeflere ulaşması ne kadar gerçekçi? Su Bakanlığı kurma eşliğinde miyiz?

A. CÜNEYT GEREK - Mesela, Bulgaristan'da bile Çevre ve Su Bakanlığı vardır. Benzer ülkelere baktığımız zaman, böyle bakanlıklar var. Ancak, bununla ilgili olarak strateji geliştiriyoruz, strateji geliştirme biçimlerimiz var.

En önemli olan, entegre havza yönetim planına geçilmesi. Devlet Su İşleri'nin ilk kuruluşunda, bir Amerikan su işletme örneğini örnek almışlar zamanında... Önemli olan, entegre havza su yönetim planının daha gerçekçi olması.

Devlet Su İşleri'nden hiç kimse uluslararası su tabirini kullanmaz; sınır aşan sular... Fırat ve Dicle artık tek havzadır, ayrı havza değildir. Bununla ilgili olarak da DSİ'de hem hidrolik mühendisliğinin yanı sıra uluslararası ilişkiler dediğimiz, diplomasi eğitimi görmüş personellerimiz var.

Bir de çok kısaca 5. Dünya Su Forumu'ndan söz etmek isterim. 2009 yılında Türkiye'de yapılacak, İstanbul'da yapılacak.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - 2006'da Mexico City'de yapıldı ve Devlet Su İşleri, Türk Dışişleri Bakanlığı olağanüstü lobi yaptı. Biz de gittik, yoğun lobi yaptık bu Forumun İstanbul'da yapılması için.

A. CÜNEYT GEREK - Dünya Su Forumunun ofisini de bitirmek üzereyiz ve sizleri buraya bekliyoruz. Genel Sekreterimiz atandı... Devlet Su İşleri, İSKİ ve Büyükşehir Belediyesiyle ortak bir ofisimiz var. Birçok komite var...

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - 2009'a iyi uygulamalar çıkarmamız gerekiyor. Mexico City'de 15 bini aşkın insan ağırladı Su Forumu ve İstanbul'da bunun 25 bine çıkacağı bekleniyor. Yani bunun organizasyonunu çok iyi bir şekilde yaparız, o konuda zaten kendimize olan güvenimiz çok sağlam. Aynı zamanda iyi uygulamalar üretebilmek istiyoruz. Mesela Anadolu'da yapacağımız bir uygulama projesini sunmak, sizin ülkesel kıvancınız oluyor böyle forumlarda.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - İstanbul'da da kampanya sürüyor... Vatandaşlar olarak suyla ilişkimizi yeniden düzenlememiz gerekiyor. İstanbul'da kampanyamız ne kadar başarılı?

MEVLÜT VURAL - Öncelikle, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili belediyelerin su tasarrufuyla ilgili yapmış olduğu yayınlar, TEMA'nın yapmış olduğu yayınlar var. Gerçekten, şu anda elimdeki verilere baktığım zaman, günlük su tüketimimizin 1 milyon 900 küsurlarda olduğunu görüyoruz. Halbuki, eğer bu tasarruf olmasaydı, şu anda bu değer 2 milyon 500 bin civarlarında olacaktı. "Bu anlamda yeterli miktarda tasarruf oldu" diyemesem bile, çok başarılı bir süreç yaşıyoruz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - 22 Temmuzdan sonra İstanbul'da su kısıtlamaları başlayacağı söyleniyor. Böyle bir risk var mı?

MEVLÜT VURAL - Tarih vermek belki uygun olmaz diye düşünüyorum; ama İstanbul'un su problemi var. Baştan beri hep konuşuyoruz, "Su yönetimi, su rejimi" diyoruz. İSKİ Genel Müdürlüğü olarak, barajlarımızdaki su miktarı hangi boyutlara geldiğinde ne tür tedbirler alacağımız konusunda elbette halka yansıtıklarımız var, yansıtamadıklarımız var. Kendi içimizde bunu değerlendiriyoruz. Şu andaki veriler, 2007'nin Ekim sonuna kadar hiç yağmur yağmayacağını düşünerek, o değerlendirmeler içinde herhangi bir kısıtlamaya gitmememiz gerektiği yönünde. Ama beklemediğimiz olaylar, beklemediğimiz kriterler geldiğinde bunu düşünmek durumunda olabiliriz.

Filiz Hanım, özellikle bu havza yönetimiyle alakalı, imar yönetmeliklerine değinerek, birtakım yanlışların yapıldığını söylediler. Biz, İSKİ Genel Müdürlüğü olarak, imar konularına bakmıyoruz, bizim görevimiz değil, bunlarla ilgilenen birimler belli yerler. Ama biz şu andaki mevcut havzalarımızı en iyi şekilde koruyoruz. Bu noktada, her üç ayda bir havadan, uydudan fotoğraflar çekiliyor. Mutlak koruma alanlarında öyle bir yapılaşma olduysa, kim olursa olsun böyle bir uygulama

yapıyoruz. Güvenlik teşkilatı dahi kurduk. Biz, 1994'lerden itibaren, bulunduğumuz bölgelerde havzaları dördürtlük korumuştuk, bundan sonra da koruyacağız.

Bir konuya daha değinmek istiyorum. Geri dönüşüm projelerimiz var, özellikle atık suyla alakalı. Suyu kullanıyorsunuz, atık meydana getiriyorsunuz. Bu atıkların hepsini sanayi atıkları olarak değerlendirmek lazım, evsel atıklar da var. Bu konu üzerinde çok çalışıyoruz. Şu anda iki adet ileri biyolojik arıtma tesisinin ihalesini yaptık. Buralardan çıkan suyu sanayide ve yeşil alanlarda kullanmak üzere planladık. Önümüzdeki yıllar içinde bunu da başaracağız.

Paris'te bir ileri biyolojik atık tesisi vardı, 1 milyon 750 bin kapasiteli. Paris'teki insanların atıklarının tamamını oraya getiriyorlar. Bizim İstanbul'umuzun tüm atık su kapasitesi oranında bir tesis yapmışlar. Tabii, güçlü devletler güçleri oranında güçlü tesisler

İstanbul'da şu anda çeşitli kademeli dağılımla, normal vatandaşlar, aboneler yaklaşık 170 kuruş civarında ödüyor. Sanayi bunun iki katını ödüyor. Ama Türkiye'de bir yanlış yapılmış, daha doğrusu İstanbul'da bir yanlışlık yapılmış; bu yeşil alanların sulanmasıyla alakalı, İstanbul yeşil olsun diye, suyumuz da var diye, yeşil alanların sulanmasıyla alakalı suyun fiyatı daha düşük noktaya getirilmiş. Bu konuda bir düzenleme yapmayı düşünüyoruz. Suyunuz var diye, sonsuz bir harcama lüksünüzün olmaması lazım.

Dr. FİLİZ DEMİRAYAK - Her alanda, "Kullanan Öder" anlayışına bir geçsek, o zaman, nasıl kendi aldığımız bir şeye para verince idareli kullanıyorsak, su için de öyle olur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK - Bütün bu alışkanlıkların zaten terk edilmesi gerekiyor. Hiçbir kaynak sonsuz değildir.

İzin verirseniz, toplantımızı burada sonlandıralım. Çünkü bu konu, sabahlara kadar konuşsak bitmeyecek bir konu. Ama bence, bu çerçevede verimli bir tartışma oldu. Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz. Bundan sonraki toplantılarda görüşmek dileğiyle. Çok sağ olun.